

2.2 Don Quijote hledající (Franz Kafka)

Další pohled na dona Quijota nám předkládá Franz Kafka ve svém románu *Zámek*. Obvykle se don Quijote hodnotí a posuzuje podle svých vnějších projevů. Jedná se v podstatě o jakýsi pohled zvenku. Zkoumáme Quijotovy projevy a srovnáváme je s realitou. Jenže Cervantes několikrát upozorňuje na Quijotovo přesvědčení o skutečnosti svých představ. Don Quijote doslova žije svůj sen. Proto je na místě zamyslet se nad tím, jak tento muž prožíval svá dobrodružství.

Ve své eseji *Zneuznávané dědictví Cervantesovo* se Milan Kundera¹⁹ zamýšlí nad vývojem evropského románu. Podle něho je Cervantes otcem veliké evropské iluze o nenahraditelné jedinečnosti individua. Tato iluze dosáhla největšího rozmachu v 19. století v postavě Emy Bovaryové²⁰ a postupně je rozmetávána a oslabována. Úplně se ale neztrácí, protože dále Kundera uvádí, že se v postavě Kafkova K. vrací don Quijote. Je to don Quijote převlečený za zeměměřiče. Vrací se po třech staletích putování. Cesta dona Quijota tedy dále pokračuje a bude pokračovat, dokud lidstvo nepozná realitu a přestane se cítit zmatené. Tuto skutečnost dnes odráží kultura relativismu, jež nově chápe dona Quijota. I on má svou pravdu.

Kafka pracuje s postavou dona Quijota už ve svých *Aforismech*. Staví se na jeho stranu a odsuzuje zbrojnoše Sancho Panzu. Svou lítost nad Quijotem vyjádřil Kafka slovy: „*Jedním z nejdůležitějších donquijotských činů, výraznějším než boj s větrným mlýnem, je: sebevražda. Mrtvý don Quijote chce zabít mrtvého dona Quijota; na zabití však potřebuje živé místočko, které hledá mečem vytrvale a marně.*“²¹ K marnému hledání je odsouzen též K.

Zeměměřič K. se stane zaměstnancem tajemného zámku. Uvízne ve vsi pod zámek, kde se odehrávají podivné věci. Den trvá pouze několik hodin. Celá vesnice žije v podivném strachu a zcela se podvoluje nepochopitelné byrokratické mašinerii. K. se cítí vysílen, i když neví proč. Jak se asi cítil don Quijote, když se Dulcinea proměnila v hrubé děvče?

K. je zmatený a má pocit, že nedobrovolně žije ve snu. Quijote žije svůj sen. Oba se snaží změnit sen ve skutečnost, ale ani jeden z nich nedosáhne svého cíle. Svět, ve kterém se ocitli, jim nedovoluje žít podle vlastních představ. Don Quijote tímto způsobem nabývá komičnosti, K. zase tragičnosti. Quijote vystřízlíví, osud pana K. Kafka nedokončil.

¹⁹ Srov. KUNDERA, M. *Zneuznávané dědictví Cervantesovo*. Brno: Atlantis, 2005, s. 16 – 17.

²⁰ Podle Ortegy Y Gasetta (Srov. ORTEGA Y GASSET, J. *Meditace o Quijotovi*. Brno: Host, 2007, s. 98) je Ema Bovaryová v podstatě don Quijote v ženských sukních.

²¹ KAFKA, F. *Aforismy*. 3. vyd. Praha: Torst, 1998, s. 69.